

”Jag har betett mig tölpigt”

- *Pressetisk undersökning om namnpubliceringar i svenska tidningar utifrån anklagelserna mot Fredrik Virtanen*

Lunds Universitet

Institutionen för kommunikation och medier

Medie- och kommunikationsvetenskap

MKVA22:4 Höstterminen 2017

Författare: Emma Hallén och Annika Engström

Handledare: Laura Saarenmaa

Examinator: Michael Rübshagen

SAMMANFATTNING

Den här uppsatsen undersöker hur pressetik verkar i förhållande till anklagelserna mot Fredrik Virtanen om sexuella trakasserier. Uppsatsen undersöker hur Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladets (SvD) artiklar och krönikor förhåller sig pressetiskt till Virtanen-fallet och hur fallet beskrivs i tidningarna. Sociala medier och traditionella medier spelade en stor roll i fallet och medierna var tvungna att förhålla sig till varandra, eftersom anklagelserna först spreds på sociala medier. Tidningarna spelade olika roller i händelseförloppet i form av namnpubliceringar och därmed uppstår problem om pressetik samt vad som kan anses vara av offentligt intresse. För att få förståelse för detta görs en kvalitativ text- och innehållsanalys samt en fallstudie. Materialet analyseras med hjälp av Habermas teorier om offentligheten och de pressetiska spelreglerna. Det empiriska materialet består främst av medietexter från Aftonbladet, Expressen och SvD. Analysen visar att sociala medier har förändrat det journalistiska arbetet, samt hur tidningar måste arbeta med källkritik och pressetiska regler. Analysen visar också att tidningarna har tagit det aktuella fallets huvudfokus till sina egna agendor vilket är att vinna över konkurrenterna, vara relevanta och få fler läsare. Analysen argumenterar att Expressen och SvD har brutit mot pressetiska regler för att de har publicerat Virtanens namn. Detta säger någonting om att pressetiken behöver få en enhetlig tolkning genom tidningarnas förhållande till sociala medier och det som kan ses som skvaller.

Nyckelord: *#metoo, Fredrik Virtanen, offentligheten, pressetik, journalistik.*

Titel: ”Jag har betett mig tölpigt” - Pressetisk undersökning om namnpubliceringar i svenska tidningar utifrån anklagelserna mot Fredrik Virtanen.

Författare: Emma Hallén och Annika Engström, författad vid institutionen för medie- och kommunikationsvetenskap, Lunds Universitet höstterminen 2017.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte och frågeställningar.....	4
1.3 Tidigare forskning.....	4
2. METODER	6
2.1 Kvalitativ text- och innehållsanalys.....	6
2.2 Fallstudie.....	7
2.3 Urval och avgränsningar.....	7
2.4 Tillvägagångssätt.....	8
2.5 Kritisk reflektion.....	9
3. TEORIER	9
3.1 Den medierade offentligheten.....	10
3.2 De pressetiska regler.....	11
4. ANALYS	12
4.1 Textanalys av artiklar från den 25:e oktober 2017.....	12
4.1.1 <i>Hur beskriver Expressen Virtanen-fallet?</i>	13
4.1.2 <i>Hur beskriver Aftonbladet Virtanen-fallet?</i>	14
4.1.3 <i>Hur beskriver Svenska Dagbladet Virtanen-fallet?</i>	15
4.2 Textanalys av tidningarnas diskussion och syn på pressetik.....	15
4.2.1 <i>Hur motiverade tidningarna sina ageranden</i>	15
4.2.2 <i>Hur debatterades tidningarna sina ageranden</i>	16
4.3 Offentligheten och pressetiska utmaningar.....	17
5. DISKUSSION	20
5.1 Slutsats och diskussion.....	20
5.2 Förslag på vidare forskning.....	22
REFERENSLISTA	23
Litteratur.....	23
Empiriskt material.....	24
BILAGOR	26

1. INLEDNING

På grund av journalistikens genomslagskraft samt vikten av att bevara journalistikens anseende utvecklades de pressetiska reglerna med början vid förra sekelskiftet (Krogh 2009:8). Idag finns publicitetsreglerna som bland annat handlar om att publicera relevanta och korrekta fakta och ta hänsyn till människors integritet och privatliv (Svenska Journalistförbundet 2017:a). Journalister måste dessutom i större utsträckning förhålla sig till uppgifter från sociala medier och det sker pågående diskussioner om hur dessa ska granskas. Det ställer krav på att tidningsredaktionerna ska vara mer noggranna, samtidigt som de ska vara effektiva eftersom de ska publicera nyheter dygnet runt (Isaksson & Mattsson 2017:100). Det går inte längre att dela upp ”traditionella medier” och sociala medier som olika medier eftersom de är sammanlänkade. Det här betyder inte att medieföretag som publicerar nyheter har slutat följa pressetiska regler, men det medför större utmaningar att ta pressetiska hänsyn idag än tidigare. En utmaning som tidningar som Aftonbladet, Expressen och SvD har är den konkurrens som finns från alternativa medier som tar lättare på eller bortser från pressetiska regler som tidningar måste förhålla sig till. Det kan t.ex. vara granskningar av källor och namn- och bildpubliceringar (Isaksson & Mattsson 2017:97). Offentligheten och sociala medier går hand i hand och sociala medier har blivit en del av offentligheten. Journalistik är intresserad av offentligheten, då det var journalisterna som tidigare var först med att publicera nyheter som nådde ut till många människor. Denna makt har inte längre de traditionella medierna när de nu blir utmanade av sociala medier.

1.1 Bakgrund

Ett exempel på när sociala medier utmanar tidningarna är den pågående kampanjen #metoo. #metoo-kampanjen startade i oktober 2017 för att uppmärksamma sexuellt ofredande och sexuella trakasserier som blossade upp när den prisbelönade Hollywood-producenten Harvey Weinstein blev anklagad av flera kvinnliga skådespelare för att ha trakasserat dem sexuellt. Kampanjen spred sig som en löpeld i Sverige och kvinnor runt om i landet började dela sina berättelser på sociala medier, genom debattartiklar och insändare. Mellan den 16-27 oktober 2017 anklagades flera svenska mediemän för sexuella trakasserier och övergrepp, där några av förövarna blev namngivna. En av de anklagade var *Aftonbladets* medarbetare Fredrik Virtanen som anklagades av tv- och radioprofilen Cissi Wallin. Hon namngav Virtanen på

Instagram och anklagade honom för våldtäkt. Den 25 oktober 2017 publicerade tidningarna Svenska Dagbladet (SvD), Aftonbladet och Expressen Virtanens namn som en följd av Wallins anklagelser. Anklagelserna fick stora konsekvenser för Virtanen och i samråd med Aftonbladet avslutade han sin anställning på tidningen. Publiceringarna av Virtanens namn har skapat stor debatt kring de pressetiska reglerna, om namnpubliceringar och vad som ska räknas som allmänintresse.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att undersöka hur det pressetiska ramverket verkar i förhållande till offentliga personer och sociala medier och då specifikt i förhållande till anklagelserna mot Fredrik Virtanen. I en fallstudie kommer ett antal av i Aftonbladet, Expressen och SvD publicerade artiklar om Virtanen att granskas i förhållande till de pressetiska reglerna. Vi kommer även att ta del av tidningarnas argumentationer och debatter kring pressetik och deras motiveringar till publicering.

Vår övergripande frågeställning är:

- Hur påverkar sociala medier tidningarnas publiceringar?

Studien ämnar även att besvara följande frågor:

- Hur beskrivs Virtanen-fallet i tidningarna (nedan kallat för ”fallet”)?
- Hur förhåller sig tidningarna pressetiskt till anklagelserna mot Virtanen i sina medietexter?

Studien vill visa och undersöka vilka vägar tidningarna tar i publiceringarna och hur de motiverar valen de gjorde utifrån ett pressetiskt perspektiv.

1.3 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen fokuserar på namnpubliceringar eftersom det är det som kritiseras i fallet och därför har vi valt tidigare forskning som rör just sådana - både synen på namnpubliceringar och vad det är som driver fram dem. Den tidigare forskningen tar upp när offentliga personers privatliv blir offentligt, objektivitet, samspelet med sociala medier och att sociala medier har bidragit till svårigheter gällande objektivitet och pressetik. Denna

forskningen har relevans för vårt arbete eftersom den ger oss en förståelse för dagens journalistik vilket är viktigt när vi analyserar våra utvalda medietexter.

Anklagelserna mot Virtanen har först publicerats på sociala medier och Jan Leach skriver i artikeln *Overstepping Online Privacy Threatens Objectivity Expectations* (2016) om de utmaningar professionella journalister står inför när de hämtar information från sociala medier. Leach tar upp ett exempel på ett dubbelmord på en kvinna och hennes kollega, där kvinnans man var den skyldiga och som sedan begick självmord. På sociala medier publicerades information om mördarens fru, deras barn och om fruns familj. Virtanen är i nuläget inte dömd, men som i likhet med detta mordfall har journalisterna hämtat information från sociala medier. Leach problematiserar detta genom att ta upp den professionella och traditionella journalistikens objektivitet och hur journalisterna samspelar med sociala medier. Diskussionerna i tidningarna emellan handlar om gränsen mellan att inkräkta på en persons privatliv och pressfrihet. Leach anser att gränsen är otydlig och att tabloidiseringen har lett till att tidningarna i stor utsträckning går över den gränsen (Leach 2016).

Brian Chama (2015) har en annan syn på publiceringar av privat information och tar i artikeln *Tabloid journalism and philosophical discourses surrounding the right to privacy and press freedom* upp exempel där offentliga personers handlingar blivit till offentlig läsning. Detta är fallet i #metoo-kampanjen, där det framförallt är kända personer som får utstå kritik och stora reportage i tidningarna. Flera tidningar tycker inte att Virtanens namn borde publicerats. Men Chama anser att motståndet mot namnpubliceringar är ett hot mot pressfriheten och att offentliga personer får stå för sina handlingar likaväl som journalisterna ska hitta en balans mellan pressetikens regler och pressfriheten. Chama tar upp exempel från fall i Storbritannien där tidningar blivit dömda för att ha publicerat offentliga personers namn och där domen fått kritik eftersom man anser att det är av allmänt intresse och att inte publicera namnen är ett hot mot demokratin (Chama 2015). I likhet med tidningarna har Chama och Leach olika syn på vad som anses rätt. Där pressfrihet som en självklar demokratisk företeelse och pressetik står mot varandra.

Diskussionen om namnpubliceringar är inte något nytt och Britt Börjesson (2007) skriver om allmänheten och journalisternas syn på namnpubliceringar som över tid har förändrats. I

många fall delar de båda grupperna samma åsikt när namnpublicering är tillåtet eller inte. Enligt Börjesson visar undersökningar som gjorts att allmänheten inte tycker namn på offer bör publiceras, där journalisterna i lite högre grad tycker att publicering är rimlig. Allmänheten tycker däremot att publicering av namn på en misstänkt brottsling i relativt hög grad är accepterad till skillnad från journalisterna. Journalisternas åsikt blev mer accepterande ju äldre de var. Att Virtanen som offentlig person får utstå mer kritik och granskning kan förklaras med att en offentlig persons namnpublicering anses vara mer accepterad och som Börjesson (2007), i likhet med Chama (2015) säger, har: *“Det offentliga har blivit mer offentligt och det privata mer privat”*.

2. METODER

För att svara på vårt syfte och frågeställningar har vi genomfört en kvalitativ text- och innehållsanalys samt en fallstudie. Vi har analyserat nio artiklar från Aftonbladet, Expressen, SvD, ETC och Dagens Nyheter (DN) som alla handlar om anklagelserna mot Fredrik Virtanen eller pressetik. Med hjälp av analysverktygen (se nedan) har vi kunnat studera hur tidningarna förhåller sig till pressetik och sociala medier och hur de försvarar sig i debatten om Virtanen och offentligheten. Vi har även analyserat hur tidningarna skriver och hur fallet beskrivs.

Det finns ett flertal olika aktörer och arenor som är i fokus i den här analysen. Tidningarna är en aktör eftersom de får någonting att ske och genom att de utvecklar diskussionen om pressetik i förhållande till Virtanen. Sociala medier är en arena eftersom det är där som många anklagelser och namnpubliceringar först blev offentliggjorda. Sociala medier har inte skapat materialet, men de har förmedlat materialet på plattformarna.

Offentlighetsperspektivet och pressetiska regler är del i ett normsystem där normerna om vad som är offentligt och pressetiskt rätt har förändrats under en tid och utvecklas fortfarande.

2.1 Kvalitativ text- och innehållsanalys

En kvalitativ textanalys studerar någon form av text, det kan vara skriven text i tidningar men det kan även vara radio och television. Text finns överallt och genom att studera och analysera texter lär vi oss mer hur vi själva och samhället fungerar. Den som producerar en text gör det i ett sammanhang med en viss inramning och utifrån ett visst perspektiv, men en

text är en representation och aldrig en exakt avspegling av någonting (Ledin & Moberg 2010:153). Textanalysen förutsätter ett perspektiv, begrepp och en frågeställning som ger analysen riktning och redskap för att förstå texterna. Genom vårt syfte och frågeställningar behöver vi använda en tolkande metod för att svara på dem och därför är denna insamlingsteknik relevant (Østbye m.fl 2004:63). Den kvalitativa innehållsanalysen är en riktning inom textanalytisk metod och har inom medievetenskapen sin bakgrund i europeiska teoritraditioner. En föregångare till textanalysen var hermeneutiken, en tolkningslära som handlar om vad olika texter skulle kunna betyda (Østbye m.fl 2004:64-65).

Vi gör två textanalyser som förhåller sig till Virtanen-fallet. En som fokuserar på dagen då Virtanen namngavs i tidningarna och en med fokus på artiklar och krönikor som diskuterar presstetik. Vi ska använda den textanalytiska metoden på de valda texterna genom att applicera ett antal analysfrågor som stöd. Detta förklaras i avsnittet ”Tillvägagångssätt”. Med analysfrågor som relaterar till forskningsfrågorna kan vi börja arbetet med analysen och svara på forskningsfrågorna och syftet. Vi har valt att använda analysfrågor för att strukturera vad vi ska undersöka i det valda materialet och därmed få ett meningsfullt resultat (Ledin & Moberg 2010:160-161).

2.2 Fallstudie

Fallstudier är inriktade på specifika händelser, organisationer, texter och samtal. Fallstudier kan utföras på flera olika sätt och det går att göra både kvalitativa och kvantitativa fallstudier. Det går också att göra fallstudier på flera olika fall och sedan jämföra dem. Det går även att göra en intensiv fallstudie på ett enskilt fall och där man från flera olika källor beskriver fallet ingående ur många olika aspekter (Ekström & Larsson 2010: 19-20). Vi har valt att göra en intensiv fallstudie där vi undersöker och beskriver det specifika och urskiljer de generella förhållandena i fallet Virtanen i artiklar skrivna av tre olika tidningar vid två olika tidpunkter. På så sätt kan vi urskilja de generella förhållandena som kommer till uttryck i fallet och medietexterna på ett utförligt sätt.

2.3 Urval och avgränsning

Vi har valt ut medietexter från svenska tidningar, både från dagspressen och kvällspressen som relaterar till Virtanen-fallet. Detta urval har gjorts eftersom vi studerar ett fall i en svensk

kontext. Den första textanalysen granskar artiklar i tidningarna: Expressen, Aftonbladet och Svenska Dagbladet den 25 oktober 2017 (dagen då Fredrik Virtanen namngavs) i förhållande till pressetiken. De tre tidningarna valdes för att få en bredd från dags- och kvällspress, och eftersom Aftonbladets egen medarbetare är den anklagade. Urvalet speglar även tre stora svenska tidningar som alla har publicerat Virtanens namn. I den andra textanalysen utgörs vårt empiriska material av sju artiklar och krönikor från SvD, Aftonbladet, DN, ETC och Expressen. Texterna kommer från oktober till december 2017 och berör endast artiklar publicerade på tidningarnas webbsidor. Avgränsningen i tid är gjord med syfte att granska händelsen i sin aktiva fas, inledning med namnpublicering i oktober och den efterföljande diskussionen om pressetik. Artiklarna är skrivna främst av journalister eller chefer som arbetar på de berörda tidningarna. Majoriteten av texterna har samlats in genom sökningar på Revider.se under oktober-december 2017. Följande sökord har använts: *"Fredrik Virtanen"*, *"Pressetik"* och *"Virtanen och pressetik"*. För de tre artiklarna från Expressen, SvD och Aftonbladet från 25 oktober som är hämtade från databasen "Svenska Dagstidningar" har vi också tagit del av de tryckta tidningarna, inklusive löpsedlar för att få en helhetsbild. I de tryckta tidningarna är artiklarna från SvD och Aftonbladet publicerade den 26 oktober. Val av artiklar har baserats på att de relaterar till fallet och pressetik. För att få en förståelse för vad läsarna som också är en aktör anser om Virtanen-fallet i relation till pressetik kunde vi ha valt att också genomföra en enkätundersökning, men detta har inte den begränsade tiden som vi haft till förfogande räckt till (Østbye m.fl 2004:244).

2.4 Tillvägagångssätt

Vi har analyserat den insamlade empirin med hjälp av ett antal analysfrågor, inspirerade av de pressetiska spelreglerna. Innehållet i de tre artiklarna från den 25 oktober 2017 analyserades med följande frågor: *Hur beskrivs Virtanen och anklagelser mot honom? Är texten objektiv eller subjektiv? Har tidningen sökt Virtanen för kommentar/intervju?* Vi applicerade frågorna på de tre texterna och skrev sedan ner svaren i ett gemensamt google-docs dokument. Den andra textanalysen gjordes på ett liknande sätt men då med frågorna: *Hur tas pressetiska regler upp? Är artikeln argumentativ? Vad är tidningens syn på pressetiska regler?* Denna textanalys skrev vi ner i samma dokument som den första. Genom att vi strukturerade materialet kunde vi se samband och skillnader mellan tidningarna om hur de skriver om fallet, pressetik och vad som är offentligt.

2.5 Kritisk reflektion

Textanalys är ett bra val för att svara på våra forskningsfrågor, men det finns vissa problem och begränsningar med denna metod. En generell kritik mot textanalys är att det är svårt att få ”kunskap” från endast denna metod (Ledin & Moberg 2010:158). Ett problem som kan uppstå i bearbetningen av materialet är att vi kan bli ”textblinda” i meningen att vi läser texterna många gånger och därför kan missa information. I det här fallet ska vi återgå till forskningsfrågorna och titta på vad vi ska svara på. Det är viktigt att hålla forskningsfrågan aktuell och relatera till den i vårt analysarbete. Vi har syftat till att hålla så hög kvalitet av analysen som möjligt. Dock kan vi inte ha full förståelse för materialet och dess kontext, men genom att tolka resultatet med hjälp av Habermas offentlighetsteori har vi fått en djupare förståelse.

Det praktiska arbetet har inneburit att vi först samlat in vår empiri och analyserat den, därefter har vi tolkat vårt resultat med hjälp av Habermas offentlighetsteori. Vi gjorde detta för att kunna separera det empiriska materialet från teorierna innan analysen gjordes för att få ut det mesta av materialet. Därefter genomfördes analysen och dess diskussioner gemensamt där det empiriska materialet, det teoretiska perspektivet och dess teman behandlades. Slutsatserna har sedan sammanställts och diskuterats.

3. TEORIER

Vi har använt oss av Jürgen Habermas teori om offentligheten och de pressetiska spelreglerna för att analysera det empiriska materialet och svara på syftet och frågeställningarna. Vi ska använda Habermas teorier om offentligheten för att analysera den offentliga aspekten av pressetik. Genom att göra detta kan vi få en analys som diskuterar mediernas syn på pressetiska regler och sociala mediers roll i offentligheten. Vi kommer att använda de pressetiska spelreglerna som komplement till Habermas eftersom spelreglerna visar vad som är pressetiskt rätt. Genom att använda teorier och teoretiskt tänkande kommer vi vidare i vår forskning och bidrar till att vi kan se världen och verkligheten på nya sätt (Ehn & Löfgren 2012:11).

3.1 Den medierade offentligheten

Den tyske sociologen och filosofen Jürgen Habermas skrev om offentlighet och om hur offentligheten har växt fram. Han skriver i boken *Borgerlig Offentlighet* från 1962 att utvecklingen av handelskapitalismen under 1500-talet i Europa skapade vägen för en ny slags offentlighet (Thompson 2001:92). Han anlägger ett brett perspektiv och undersöker dels vilken plats och roll ”det offentliga” har i samhällets helhet, dels hur denna plats och roll förändrats över tid (Habermas 2003:i-ii). Habermas argumenterar att pressen hade en stor betydelse i framväxten av det offentliga. Nu behövde inte människor vara på plats för att höra om en händelse de kunde istället läsa om den i tidningar (Thompson 2001:93). Tidningarna vände sig först till de intellektuella, men sedan till den befolkningen i allmänhet. Den moderna pressen skrev mer om det som den ”vanliga” människan var intresserad av och det handlade om att sälja tidningar (Thompson 2009:98). Habermas teori om den medierade offentligheten handlar främst om hur boktryckarkonsten och den politiska pressen på 1700-talet skapade en förändring i offentligheten.

Habermas teoretiska perspektiv bygger främst på det talade ordet och hur pressen förändrade det. Hans syn på nyare medier (som radio och TV) är en negativ syn, men han inser även att de är en annan form av det ‘talade ordet’. Habermas syn är dock generellt pessimistisk, då han ser kommersialisering av medierna som ett hot mot demokratin där medierna masspublicerar och folkets fysiska diskussioner försvinner. Habermas menar att offentligheten måste vara öppen för alla för att klassas som offentlig. Under decennier fungerade det lokala torget som en metafor för att bedriva lokaltidningens uppdrag, runt om på torget befann sig invånarna och därmed nyheterna (Isaksson & Mattsson 2017:97). Medialiseringen har gjort att offentligheten har flyttats och allt kan nu ske via medierna. Det kan vara via traditionella medier, men även sociala medier. Medialiseringen av offentligheten har gjort att Virtanen-fallet har fått stort intresse eftersom både traditionella och sociala medier har deltagit i händelseförloppet.

Habermas teorier kan hjälpa oss analysera materialet eftersom hans teorier handlar om hur offentligheten i pressen har förändrat hur människor kritiskt debatterar och hur vi får reda på nyheter och händelser. Genom hans teorier kan vi diskutera hur journalistiken har blivit

utmanad. Journalistiken blir utmanad av kommersiella plattformar som sociala medier som inte bara utmanar tidningarna utan även demokratin. Vi ska använda Habermas teorier eftersom de tidningar som vi ska analysera skriver om ett fall som speglar ett samhällsproblem (våld och trakasserier mot kvinnor). Teorierna kan även hjälpa oss att få en djupare förståelse för varför tidningarna skriver om Virtanen på ett visst sätt. Habermas teori om offentlighet är huvudpunkten i vårt teoretiska perspektiv. Vi använder hans teori om offentligheten genom att analysera hur offentligheten skapas och hur sociala medier som en arena bidrar till offentligheten. Vi använder även hans teori för att analysera hur pressetik och dess lagar och regler har förändrats och utvecklats genom en större offentlighet på sociala medier och vilken tidningarnas roll är i detta.

3.2 De pressetiska reglerna

Med sociala medier har offentligheten vidgats ytterligare och det mesta som inte nämns i tidningarna finns att hämta på sidor såsom flashback och dylikt. Här finns folkets åsikter och diskussioner medan tidningarna ska förhålla sig till trovärdighet, korrekthet och objektivitet. På grund av dessa krav skapades de pressetiska reglerna år 1900 och har därefter utvecklats. Reglerna är frivilliga att skriva på men viktiga för media och pressens anseende (Krogh 2009:5). 1700-talets journalistik skiljer sig från dagens journalistik i den bemärkelsen att det finns regler att förhålla sig till och även att de etablerade medierna inte är de enda och oftast inte de första som förser allmänheten med nyheter.

De etiska reglerna innefattar: Publicitetsreglerna, yrkesreglerna och riktlinjer mot textreklam. I den här uppsatsen är det Publicitetsreglerna som vi kommer att studera (Svenska Journalistförbundet 2017:b). Sverige har två grundlagar som reglerar media angående yttrande- och tryckfrihet - yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen och som komplement till dessa finns Publicitetsreglerna. Tidningarna behöver förhålla sig till vissa regler för att ge korrekta och objektiva nyheter. De involverar både hur tidningarna ska ge nyheter och hur de ska förhålla sig till att ge offentlig information om enskilda personer. Publicitetsreglerna är 17 stycken och finns under 6 underrubriker (Svenska Journalistförbundet 2017:a) (se Bilaga 1). Detta är publicitetsreglernas 6 underrubriker:

- ***Ge korrekta nyheter***

- *Var generös med bemötanden*
- *Respektera den personliga integriteten*
- *Var varsam med bilder*
- *Hör båda sidor*
- *Var försiktig med namn*

Vi kommer i uppsatsen fokusera på “*ge korrekta nyheter*”, “*respektera den personliga integriteten*”, “*hör båda sidor*” och “*var försiktig med namn*” eftersom de relaterar direkt till fallet och den pressetiska diskussionen som vi vill föra i analysen av vårt empiriska material. Det är även dessa pressetiska regler som tidningarna för en diskussion om, då det gäller namnpublicering, den personliga integriteten och allmänhetens intresse.

4. ANALYS

I analysen undersöks Virtanen-fallet genom två textanalyser med fokus på hur tidningarna skrev om anklagelserna, om Virtanen och hur de argumenterade och motiverade pressetiska val. Resultatet av detta diskuteras nedan med ett antal teman: offentligheten, traditionella medier och sociala medier samt tidningarnas olika syn på att publicera pressetiskt.

4.1 Textanalys av artiklar från den 25:e oktober 2017

4.1.1 Hur beskriver Expressen Virtanen-fallet?

25 oktober 2017 publicerade Expressen ett sex sidor långt reportage om anklagelserna mot journalisten Fredrik Virtanen. På löpsedeln står det med stor text: *Historien om Aftonbladbladet-profilen Fredrik Virtanen*. Reportaget börjar med en ingress om hur Virtanen varit den som skrivit om förtryck mot kvinnor men att han nu själv tillhör den grupp av män han har kritiserat. Ingressen och rubriken har tydlig täckning i texten och Expressen är tydlig att de är den första av de etablerade medierna som namnger “Aftonbladets-profilen”. De skriver att det finns en ilska över att traditionella medier inte namngivit Virtanen när hans namn redan har publicerats av alternativa medier (Expressen, 2017-10-25).

Genom publicitetsreglerna nr 7 “*Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning*” och nr 15 “*Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor*”.

Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges” kan det argumenteras att Expressen brutit mot dessa i reportaget. Detta eftersom tidningen publicerat Virtanens namn relaterat till anklagelserna riktade mot honom. Genom att skriva om den kritik allmänheten har riktat mot de traditionella medierna tolkar vi det som att de vill poängtera att de på grund av allmänhetens intresse har valt att publicera Virtanens namn. *“En rad kvinnor i sociala medier hänger ut Aftonbladets stjärnjournalist Fredrik Virtanen för våldtäkt och andra övergrepp. De namnger honom, medan etablerade medier kallar honom Aftonbladet-profilen. Något som lett till enorm ilska i alternativa medier som anklagar press, radio och tv för att ”mörka” hans identitet och för att skydda ”en av sina egna”.*”

Reportaget är en genomgående och utförlig text kring Virtanens yrkesliv, om anklagelserna som ställs mot honom, hans tidigare problem med droger och hans sociala nätverk. Virtanens yrkesliv beskrivs som “lysande” och tidigare chefredaktör för Expressen Otto Sjöberg beskriver Virtanen som en mycket duktig journalist. I beskrivningar av Virtanens gedigna feministiska engagemang kan man få en uppfattning av att han är en komplex människa. Hans karriär och nätverk inom medier förklarar Expressen som en anledning till varför en publicering av Virtanens namn inte gjorts tidigare i de traditionella medierna men att tidningarna valt att publicera namn på andra svenska offentliga mediemän (Expressen 2017-10-25).

Sett till publicitetsreglerna nr 7 och 15 är det möjligt att påstå att Expressen brister i att respektera Virtanens rätt till integritet. En så omfattande bild av honom som både yrkesman och drogmissbrukare kan ses som irrelevant när det handlar om någon som inte blivit dömd för ett brott. Dock kan man även med publicitetsreglerna 7 och 15 argumentera för att detta är i allmänhetens intresse och att publiceringen därför är rimlig. Expressen är tydlig med att de sökt Virtanen för en kommentar men inte fått någon respons (Expressen 2017-10-25). De har med andra ord inte lyckats förmedla båda sidor av historien (läs: Publicitetsregel nr 13), men visar att de har försökt.

4.1.2 Hur beskriver Aftonbladet Virtanen-fallet?

25 oktober 2017 publicerade Aftonbladet en intervju med Virtanen och anklagelserna riktade mot honom på deras hemsida som dagen efter blev publicerad i papperstidningen. “Fredrik

Virtanen talar ut om anklagelserna om våldtäkt” står det på Aftonbladets löpsedel. Aftonbladet har ett annat förhållningssätt än Expressen och skriver att kvinnor *“hängt ut”* offentliga män på sociala medier. Virtanen nekar till anklagelserna om våldtäkt eller att ha drogat någon men erkänner att i samband med missbruk ha gjort saker han idag inte är stolt över. I intervjun påpekar Virtanen flera gånger att åtalen angående våldtäkt och att droga offer är nedlagda och att det inte finns bevis för de allvarliga anklagelserna. *“Jag tycker det är hemskt att det rått lynchjustis på internet. Vi har ett rättsväsende i landet som bör hantera frågor om brott. Jag tycker inte man ska hänga ut personer på sociala medier i drev. Den som anklagas kan omöjligen försvara sig.”*

I samband med detta nämner han även Expressens reportage. Det finns en faktaruta om anklagelserna mot Virtanen där det tydligt står att polisutredningarna är nedlagda (Aftonbladet, 2017-10-25). Som tidigare har rubrik och ingress täckning i texten och man kan argumentera för att artikeln enligt publicitetsreglerna var bra skriven. Mycket eftersom artikeln lyckas med det som Expressen misslyckas med, att få båda sidor hörda, och artikeln kan därför anses som objektiv.

4.1.3 Hur beskriver Svenska Dagbladet Virtanen-fallet?

Svenska Dagbladet väljer att först publicera sin artikel “12 kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier” på deras hemsida den 25 oktober 27 för att sedan publicera den i tidningen 26 oktober 2017.

Detta är början på artikeln “12 kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier” (SvD, 2017-10-25). *”En av Aftonbladets mest profilerade medarbetare, Fredrik Virtanen, har utnyttjat sin ställning för att systematiskt sextrakassera och förgripa sig på unga kvinnor. Den bilden träder fram efter att SvD har varit i kontakt med tolv kvinnor som oberoende av varandra berättar om övergrepp och sextrakasserier under mer än ett decennium.”*

Både rubriken och ingressen har täckning i texten och detta utdrag visar bilden av Virtanen som en maktutövande man som även genomsyrar hela texten. SvD sammanfattar de 12 kvinnornas berättelser och beskriver samma mönster i berättelserna. Virtanen som en man med makt, fysisk överlägsenhet och sexuellt språkbruk. Två av de 12 berättelserna är utförliga och en av dessa är Wallins. I en intervju med Aftonbladets före detta chefredaktör

Anders Gerdin berättar Gerdin hur Virtanen vid något tillfälle pratat om hur ”det var att ligga med kvinnor när han var påtänd” och att han rörde sig mycket i utelivet (SvD, 2017-10-25). Detta kan vara ett försök för SvD att få fram en tolkning om att Virtanen har en dålig kvinnoyn eller pratar nedvärderande om kvinnor. SvD skriver att de har intervjuat Aftonbladet-anställda som ”vittnar om en djup kvinnofientlig kultur” på redaktionen. SvD har sökt Virtanen, men han har som artikeln visar, inte ställt upp på intervju eller för kommentar (SvD, 2017-10-25). SvD har tydligt publicerat Virtanens namn, något som kan argumenteras inte är tillåtet enligt publiceringsreglerna framförallt eftersom Virtanen inte är dömd för något brott. Artikeln kan ses som subjektiv och en av journalisterna som skrivit artikeln, Jenny Nordberg, skrev på sitt twitterkonto den 16/10-2017: *“Läs Cissi Wallin om Fredrik Virtanen. Som också kallat mig för hora....”* (Twitter 2017). Expressen har låtit Nordberg skriva artikeln utan att nämna att hon själv är en av dem som anklagar Virtanen. Med detta i åtanke kan en objektiv synvinkel på ämnet bli problematisk.

4.2 Textanalys av tidningarnas diskussion och syn på pressetik

4.2.1 Hur motiverade tidningarna sina ageranden?

Dagens Nyheter (DN) tolkade i en krönika att de inte kan publicera namn på personer som blivit utpekade på sociala medier i fallet, men SvD och Expressen höll inte med. SvD och Expressen ansåg att eftersom namnet redan var tillgängligt på sociala medier var det meningslöst att anonymisera det. De motiverar att de har rätt att publicera namnet eftersom det ligger i allmänhetens intresse och att de pressetiskt har rätt att göra det enligt publicitetsregel nr.1. Expressen ser sociala medier som en del av förändringen i journalistiken och anser att pressetiska regler måste utvecklas p.g.a de nya möjligheterna sociala medier ger (Expressen, 2017-10-25).

I en krönika i Dagens Nyheter skrivs det om pressetik och vad som får sägas utan att riskera förtal och DN har en tydlig motivering varför de valde att inte publicera Virtanens namn. DN:s redaktionschef skriver: *”...en anklagelse från en person mot en annan person på sociala medier är inte skäl nog för att namnge någon – hur grova anklagelserna än är. Det krävs betydligt mer substans än så. Vi följer pressetiska regler där tröskeln för att namnge någon som är misstänkt är mycket hög – och här finns inte ens en formell misstanke.”* (DN, 2017-10-18).

SvD skriver i en krönika om pressetik och den kritik som tidningen har fått från andra tidningar. De skriver att publiceringen förgicks av en noggrann granskning, där 12 kvinnor vittnar om sexuella trakasserier utförda av en person som i över 20 år har varit en känd krönikör på Sveriges största tidning (SvD, 2017-11-29). SvDs chefredaktör Fredric Karén förklarar SvDs agerande på detta sättet: *”Helt enligt det pressetiska regelverk vi har att förhålla oss till sökte SvD såväl Fredrik Virtanen som hans advokat för kommentarer i god tid före publicering. Istället för att svara på våra frågor valde han att ge en intervju i Aftonbladet, före vår publicering.”* (SvD, 2017-11-29).

I citatet anser SvD att de därmed följde publicitetsregel nr.13 om att höra båda sidor. DN och Aftonbladet ser dock att det inte har någon betydelse eftersom Virtanen inte har blivit formellt anklagad och att SvD därmed stridit mot god pressetisk sed.

4.2.2 Hur debatterades tidningarnas ageranden?

Flera tidningar har riktat stark kritik mot Svenska Dagbladet, Expressen och Aftonbladet och anser att publiceringen av Virtanens namn stred mot pressetiska regler (Aftonbladet, 2017-11-22).

I en krönika i *ETC* debatterar tidningen för att de som publicerade Virtanens namn inte bröt mot pressetiken eftersom det var flera tidningar som namngav Virtanen, inte bara en tidning, och att även flertal vittnen kom till tals. De debatterar att endast ett fåtal män blivit utpekade i tidningar av flera tusen förövare (ETC, 2017-12-11). ETCs krönikör Maria Sveland kommenterar ETCs agerande så här:

”Tre-fyra namngivna män av flera tusen förövare. Är det verkligen någon som på allvar oroar sig över att det kommer leda till en urholkad pressetik?” (ETC, 2017-12-11).

Aftonbladet skriver att i samband med #metto-kampanjen har ett flertal svenska mediemän blivit av med sina jobb, karriärer och rykten på grund av nätskvaller och bristfällig journalistik. De skriver att diskussionen om Virtanen har politiska motiv och som hämnd mot konkurrenter. I det här fallet tar de upp deras direkta konkurrent Expressen som namngav Virtanen och säger att Aftonbladet numera är en död tidning i den mån att det inte går att lita

på Aftonbladet som en objektiv och respekterad tidning eller tidningens journalister (Aftonbladet, 2017-12-10). Aftonbladet debatterar Expressens motiv såhär:
”...för att ta det mest näraliggande exemplet för Aftonbladet, när konkurrenttidningen Expressens chefredaktör Thomas Mattsson framträdde med ett långt och makalöst fräckt begravningstal över Aftonbladet. Där hängde han ut tre av våra medarbetare med namn och bild, diskuterade deras sparkning från Aftonbladet som en sorts självklarhet, fällde krokodiltårar över hur dyrt det skulle bli med sparkningen eftersom det inte fanns rättslig grund, inga domar, och passade i förbifarten på att avskeda vår chefredaktör.” (Aftonbladet, 2017-12-10).

Aftonbladet debatterar att Expressens publicering av Virtanens namn hade andra motiv som hämnd och smutskastning mot Aftonbladet. Aftonbladet debatterar alltså att Expressens motiv inte var att förmedla nyheten av objektiva skäl utan att de var subjektiva i valet att publicera Virtanens namn. Expressen har dock en syn om att debatten om pressetik har spårat ur och kritiserar Aftonbladet med att pressetiken är en tolkningsfråga (Expressen, 2017-11-26). Expressens chefredaktör förklarar pressetik i en artikel:

”Debatter om pressetik förenklas (läs: förgrovas) gärna till ställningstaganden om huruvida det är rätt eller fel att namnge någon. Svart eller vitt. Inga nyanser. Som om det finns manualer att följa och att alla fall är andra lika. Men så fungerar inte utgivarskap i praktiken.” (Expressen, 2017-11-26). De debatterar för att en ny tolkning av pressetik måste ske eftersom det är en komplex fråga. De anser att Aftonbladet ser frågan om pressetik på ett förenklat vis. Expressen debatterar att reglerna inte kan appliceras på samma sätt för alla fall som tidningar publicerar.

4.3 Offentligheten och pressetiska utmaningar

Ingrid Östlund (2010) skriver i boken *Journalistisk kvalitet?* att media hamnar efter i en värld med sociala medier. (2010:48) Detta var fallet i Virtanens namnpublicering, där anklagelserna först skrevs på sociala medier för att sedan publiceras i tidningarna. Eftersom inte alla tidningar publicerade Virtanens namn bidrog detta till diskussionen om pressetik då en gemensam tolkning på pressetik inte finns. Habermas hade synen att tidningar hade mer makt innan andra medier kom in i bilden. Det var först i tidningarna som information blev offentlig och människor kunde diskutera nyheten (Thompson 2001:93). Anklagelserna i fallet

har gjorts offentliga i den mån att tidningar har publicerat dem. Det går att göra antagandet att allt som kan läsas är offentligt (Habermas 2003:11). Habermas ansåg främst att det som kan läsas betyder det som finns i tidningar och i böcker eftersom det var det som han hade tillgängligt. Idag kan det även gälla andra tillgängliga medier som vi kan läsa på något sätt som inlägg på sociala medier, flashback och andra digitala appar.

Offentligheten har blivit en sfär för offentliggörande av privata historier och tidningarna utnyttjar det genom att kommersialisera dem. I Virtanen-fallet har tidningarna kommersialiserat ett flertal kvinnors berättelser om sexuella trakasserier, men tidningarna har även tagit över dessa berättelser med debatter om pressetik och konflikter med andra tidningar (Habermas 2003:165). Det är synligt i debatterna i Aftonbladet och Expressen/SvD.

Att tidningarna inte längre har monopol på nyhetsflödet, och hamnar efter i en värld med sociala medier, har skapat en oro kring journalistikens anseende. Tidningarna vill behålla sin roll av att sätta nyhetsagendan. Torbjörn Von Krough kommenterar oron i artikeln ”Därför har #metoo tagit pressetiken på sängen” såhär: *“En oro över att oetiska och oansvariga publiceringar utanför den etablerade sfären ska smitta de traditionella medierna har existerat, men inte vuxit i styrka förrän nu när kraften från #metoo sköljer in i redaktionslokalerna, främst vad gäller utpekandet av enskilda förövare, ofta namngivna i de sociala medierna.”* (SvD, 2017-12-01).

Habermas anser att det ursprungliga förhållandet mellan det ”privata” och det ”offentliga” har suddats ut. Offentligheten tycks förlora kraften i sin princip, kritisk publicitet och minskar det privata området (Habermas 2003:137). Det är svårt att definiera vad som är privat och offentligt när det gäller sociala medier. Sociala medier är en del av vår vardag i både våra privatliv och offentliga liv. Dessa sfärer har sammanflätats till en halvoffentlig sfär. Den privata sfären har suddats ut på grund av användningen av sociala medier. Att det inte går att separera det som är privat och offentligt längre, kommer till uttryck i juridiska regler och lagar (Habermas 2003:145). Det går att se förändringen i det juridiska förhållande till fallet där det är en gråzon vad som är rätt om namnpublicering. Det kan ses som en tolkningsfråga och tidningarna tolkar pressetiska regler på olika sätt. I fallet kan tidningar tolka att de har rätt att publicera en känd persons namn eftersom det är i allmänhetens intresse. Det kan vara i

allmänhetens intresse eftersom Virtanen valt att vara offentlig genom att skriva på Sveriges största tidning och allt han gör då blir i allmänhetens intresse.

Media ska, som tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen säger, publicera det som är av vikt för samhället och medborgarnas intresse men journalister har även en uppgift att inte skada någon av de inblandades privatliv (Krogh: 2009:22). Detta är en svår balansgång där Expressen och SvD har valt att se namnpubliceringen som en demokratisk handling medan Aftonbladet och DN ser det som ett hot mot journalistiken. DN och Aftonbladets kritik mot Expressen och SvD handlar om att de vill bibehålla den professionella och korrekta journalistiken, något de anser inte görs om man publicerar, enligt dem, osäkert innehåll från sociala medier. Som Leach (2016) säger finns det stora problemet, med att använda sociala medier som informationskälla, att kunna se vad som är sant och vad som är falskt. I detta fall är det dock inga rykten eller anonyma anklagelser som startade 'hetsen' mot Virtanen, utan att Cissi Wallin själv delade med sig av egna anklagelser på Instagram. Det är även genom sociala medier kvinnor skrivit om sina anklagelser och krävt att dessa strukturer ska synliggöras och att de maktavande männen de anklagar ska stå för sina handlingar (SvD, 2017-12-01).

Det är allmänheten och journalisterna som sätter gränser för vad som är acceptabelt (Chama 2015). Allmänheten i detta fall är kvinnorna som vill synliggöra problemen. Som ETC skriver är det bara ett fåtal av männen som blivit anklagade som fått sina namn publicerade. De publicerade namnen är på offentliga män och det finns även en åsikt om att offentliga personers namn i högre grad är accepterade att publicera (Börjesson 2007:88). En maktavande offentlig person tas det alltså inte lika mycket hänsyn till och de får stå ut med hårdare granskning, offentliga personers privata sfär blir mer offentlig (Börjesson 2007:95). Detta är tydligt i fallet, där Virtanen fått utså mycket kritik och granskning av SvD och Expressen.

De som anklagade Virtanen hade offentliggjort anklagelserna med att de har skrivit om det på sociala medier, bidragit intervjuer eller kommentarer till tidningarna. De har delat med sig från deras privata sfär till den offentliga sfären. Det är möjligt att se att tidningarna bidrar till demokratin genom att inte anonymisera Virtanens namn. De bidrar till demokratin eftersom

offentligheten och demokratin går hand i hand enligt Habermas offentlighetsbegrepp och tidningar spelar en stor roll i ett demokratiskt samhälle (Thompson 2001:293). Genom att publicera och skapa en debatt om ett samhällsproblem kan tidningar bidra till att utveckla och stärka det demokratiska samhället. Å andra sidan har de pressetiska reglerna uppkommit eftersom en opartisk och korrekt nyhetsförmedling är något att sträva efter och rädslan för att inte vara sanningsenlig och mista samhällets förtroende. Tidningarna har olika syn på hur pressetiken ska tolkas. Pressetiken har förändrats förr i samband med samhällsliga förändringar och spelreglerna behöver utvecklas när de nu står inför nya prövningar (SvD, 2017-12-01).

5. DISKUSSION

5.1 Slutsats och diskussion

Analysen har fokuserat på Virtanen-fallet och hur svenska tidningar pressetiskt har förhållit sig till namnpubliceringar och anklagelser som inte har blivit formellt granskade av offentliga myndigheter. Det som har framkommit i analysen är att det skett en maktförändring av aktörer och arenor i nyhetsbranschen, där traditionella medier inte längre har enväldig makt. Det har även framkommit att tre av Sveriges största tidningar inte förhåller sig på samma sätt till vad som är tillåtet att publicera. Pressetiska regler har diskuterats i krönikor och artiklar men har samtidigt tagit fokus från anklagelserna mot Virtanens och det samhällsproblem fallet speglar.

I de tre artiklarna vi analyserat angående Fredrik Virtanen kan det argumenteras att Aftonbladet bäst följt de pressetiska spelreglerna medan de två andra tidningarna har verkar ha tydliga motiv för att namnpublicera. Det går att göra argumentet att SvD och Expressen har brutit mot nummer 7 och nummer 15 i publiceringsreglerna under rubriken "Respektera den personliga integriteten" samt "Var försiktig med namn" genom att publicera Virtanens namn. Dessa två är relativt lika och hör samman då namnpublicering som handlar om brott automatiskt kränker privatlivets helgd. De har även publicerat och skrivit täckande reportage om Virtanen förflutna och yrkesliv. Det kan tyckas konstigt, när namnet på "Aftonbladet-profilen" annars skulle finnas en googling bort, inte får publiceras i tidningen. Men som Leach (2016) skriver är det oerhört viktigt för journalistiken överlevnad och tillförlitlighet att visa en objektiv och korrekt bild av en nyhet och inte tävla med de

alternativa medierna. Att publicera Virtanens namn kan dock anses vara för allmänhetens intresse och att tidningarna lyfter ett samhällsproblem. Vare sig en publicering av Virtanens namn var rätt eller inte, kan man diskutera problemet med att måla upp en bild av Virtanen som skyldig med utförliga reportage. Habermas ser försämringen i journalistisk kvalité som ett hot mot det demokratiska samhället. Detta är möjligt att se i fallet där tidningar inte gemensamt tolkar de pressetiska reglerna utan tolkar de till egna fördelar.

Tidningarna argumenterar mot varandra om pressetik. DN och Aftonbladet argumenterar att Expressen och SvD har brutit mot pressetiska regler och har kritiserat dem hårt. Aftonbladet har även kritiserat och smutskastat Expressen eftersom de är direkta konkurrenter och har på så sätt gynnats av Aftonbladets underläge. DN och Aftonbladet anser att offentligheten inte kan förhålla sig till anklagelser på sociala medier som inte är bevisat eller offentliggjorda av officiella källor. De anser att de inte kan publicera namn på personer som anklagas på sociala medier eftersom de strider mot ett flertal pressetiska regler, som att publicera integritetskänsliga uppgifter, källkritik och det är inte i allmänhetens intresse. DN håller med detta när det gäller Virtanen, medan Aftonbladet publicerar namn eftersom andra tidningar gjorde det och det blev därmed offentligt. Det blev offentligt enligt Habermas syn på offentligheten med att det går att läsa i tidningar. Expressen och SvD håller inte med och tycker att det som skrivs på sociala medier automatiskt blir offentligt och de har då rätt att publicera det.

Dessa olika tolkningar på pressetiska regler kan anses vara ett bevis på att tidningar antingen behöver vara eniga i hur de ska tolka reglerna eller utveckla reglerna till att de blir tydligare och lättare kan appliceras på källor från internet och sociala medier. Det är möjligt att se att dessa förändrade vindar om makt i nyhetsbranschen är någonting som de traditionella medierna behöver förhålla sig till om de ska fortsätta vara relevanta. De behöver även acceptera att de inte har den journalistiska hederligheten och trovärdigheten som de hade tidigare. Det är speciellt tydligt att de inte är trovärdiga när de fortsätter göra pressetiska misstag och tar ett viktigt socialt problem och vänder det hämnd och smutskastning mellan sina konkurrenter.

5.2 Förslag på vidare forskning

I denna uppsats har vi analyserat hur tidningar har förhållit sig till det pressetiska ramverket gällande Virtanen-fallet och offentligheten. Detta är endast början på hur fallet skrevs om i tidningarna under dess första tid. I nuläget vet vi inte hur fallet har slutat eller om diskussionen om pressetik tog en annan vändning. Det skulle vara intressant att följa och analysera debatten i tidningarna till sitt slut och se om detta har fått konsekvenser för de pressetiska reglerna. Det skulle även vara intressant att forska vidare på ett annat fall som har uppkommit från #metoo kampanjen och jämföra det med Virtanen-fallet. Dessa två vidare forskningsmöjligheter är någonting som vi gärna skulle vilja att vår uppsats inspirerat och gett en bakgrund till att forska vidare kring pressetik och hur sociala medier utmanar de traditionella medierna.

REFERENSLISTA

Litteratur

Börjesson, Britt (2007) Namnpublicering – en fråga om offentligt och privat. I Asp, Kent (red), *Den svenska journalistkåren*. Göteborgs universitet.

Chama, Brian (2015). Tabloid journalism and philosophical discourses surrounding the right to privacy and press freedom. *International Journal of Media & Cultural Politics* 11 (1): 105-111. doi: 10.1386/macp.11.1.105_1

Charles, Alec (red.) (2014). *The end of journalism version 2.0: industry, technology and politics*. Oxford: Peter Lang

Ehn, Billy & Löfgren, Orvar (2012). *Kulturanalytiska verktyg*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (2010). *Inledning*. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur, 13-24

Habermas, Jürgen (2003). *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*. 4., översedda uppl. Lund: Arkiv

Isaksson, Ola & Mattsson, Andreas. (2017). Redaktionellt arbete i förändring. I Olsson, Tobias (red.) (2017). *Sociala medier: vetenskapliga perspektiv*. Första upplagan Malmö: Gleerup, 97-111.

Kantor, Jodi & Twohey, Megan (2017). Harvey Weinstein Paid Off Sexual Harassment Accusers for Decades. *The New York Times*. 5 oktober.
<https://www.nytimes.com/2017/10/05/us/harvey-weinstein-harassment-allegations.html?rref=collection%2Ftimestopic%2FWeinstein%2C%20Harvey> (Hämtad 2017-12-10).

Krogh, Torbjörn Von (2009). *Medieetik*. SNS Förlag

Leach, Jan. (2016). Overstepping Online Privacy Threatens Objectivity Expectations. *Journal of Media Ethics* 31 (2): 136-139. doi: 10.1080/23736992.2016.1154411

Ledin, Johanna & Moberg, Ulla (2010). Textanalytisk metod. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur, 153-177

Østbye, Helge (2004). *Metodbok för medievetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Svenska Journalistförbundet. (2017a). Publicitetsregler. Svenska Journalistförbundet.
<https://www.sjf.se/yrkesfragor/yrkesetik/spelregler-for-press-radio-och-tv/publicitetsregler>
(Hämtad 2017-12-12)

Svenska Journalistförbundet. (2017b). Spelregler för press, radio och TV. Svenska Journalistförbundet.
<https://www.sjf.se/yrkesfragor/etik/spelregler-for-press-radio-och-tv> (Hämtad 2017-12-12)

Thompson, John B. (2001). *Medierna och moderniteten*. Göteborg: Daidalos.

Östlund, Ingrid (2010). Nu hänger kvalitet mer på konsumtion än produktion. I Krogh, Torbjörn von (red.) (2010). *Journalistisk kvalitet?: en antologi om hot och möjligheter när mediavärlden förändras*. Stockholm: Sim(o), 45-55.

Empiriskt material

Aftonbladet (2017-10-25). *Virtanen: Jag har betett mig tölpig och skitstövligt* (Hämtad 2017-12-22)

Aftonbladet (2017-11-22). *Pressens etiska regler gäller inte längre* (Hämtad 2017-12-15)

Aftonbladet (2017-12-10). *Vi måste besinna oss innan revolutionen övergår i galenskap* (Hämtad 2017-12-17)

DN (2017-10-18). *Många anklagelser om sexövergrepp – men vad får man egentligen säga om andra?* (Hämtad 2017-12-10)

ETC (2017-12-11). *#Metoo och bakslaget* (Hämtad 2017-12-19).

Expressen (2017-10-25). *Fredrik Virtanen anklagas för sexövergrepp* (Hämtad 2017-12-22)

Expressen (2017-11-26). *Debatten om pressetik och #metoo har spårat ut - trots det viktiga ämnet* (Hämtad 2017-12-08)

Nordberg, Jenny. 2017. *Läs Cissi Wallin om Fredrik Virtanen. Som också kallat mig för hora. cissiwallin's photo* <https://instagram.com/p/BaT0d-bHRT/>. [Twitter]. 16 oktober. <https://twitter.com/nordbergj/status/919997002540310531> (Hämtad 2017-10-16)

SvD (2017-10-25). *12 kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier och övergrepp* (Hämtad 2017-12-10).

SvD (2017-11-29). *Sakta i backarna, Åsa Linderborg* (Hämtad 2017-12-11).

SvD (2017-12-01). *Därför har #metoo tagit pressetiken på sängen* (Hämtad 2017-12-11)

BILAGA 1

Ge korrekta nyheter

- 1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.*
- 2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.*
- 3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.*
- 4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.*

Var generös med bemötanden

- 5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.*
- 6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.*

Respektera den personliga integriteten

- 7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.*
- 8. Iakttäta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.*
- 9. Visa alltid offren för brott och olyckor största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.*
- 10. Framhäva inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.*

Var varsam med bilder

- 11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.*

12. Bildmontage, retuscherings på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiserats i fakta-redovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter's ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.

14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rätts-sak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namn-publicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.